

aralanması nadir hadisəyə çevrilər. Əlbəttə, xəstəliklərə (infeksiyalara) görə qeyri-sağlam təsərrüfatlardan söz getmir. Bu infeksiyalar kütləvi şəkildə sonun ləngiməsinə səbəb olur burada başqa tədbirlər görmək lazımdır.

Kül dərmandır. Təəccüb etməyin. Kül çox qiymətli təbii gübrədir. Onun tərkibində azotdan başqa, bitkiyə lazım olan, demək olar ki, hər şey: kalium, fosfor, kalsium, maqnezium, dəmir və digər makro- və mikroelementlər vardır.

Biz təcrübədən keçirib inanmışıq ki, yayın yarısında becərilən tərəvəzdən ötrü ondan yaxşı əlavə yemləmə yoxdur. Bir vedrə suda 1,5 stəkan kül həll edib alınan məhlulu xiyar və pomidor bitkilərinə verdikdə onların məhsulunu yığıb-yığışdırmaq olmur.

Deməliyik ki, ağcaqayın ağacının külü xüsusilə qiymətlidir. Ağcaqayın külü pomidorun görkəmini, hətta dadını da dəyişdirir.»

Kül turş torpağı qələviləşdirərək, mikroorqanizmlərin üzvi maddələri parçalamasına kömək edir. Onlar üzvi

maddələri bitkilərin istifadə edəcəyi hala salır, yəni azot, fosfor, kalsium, maqnezium, kalium birləşmələrinə çevirir. Kül torpaqda xəstəlik törədən mikroorqanizmlərin, məsələn, kök çürüdücülərinin inkişafına imkan vermir.

Kartof şaxı külünün qida maddələri çox qiymətlidir. Onun tərkibində 20 %-dən artıq kalium, 8%-ə qədər fosfor, 30%-dən çox kalsium vardır. Bunu bilən kartof becərənlərin bir çoxu məhsulu yığandan sonra kartof şaxını elə sahədəcə yandırır torpağı münbitləşdirir.

Firdovsi Abbasov,
özəl məsləhətçi

İkinci Kənd Təsərrüfatının İnkişafı və
Kreditləşdirilməsi Layihəsi

“Masallı Regional
Məsləhət Mərkəzinin fəaliyyəti”

Layihə Dünya Bankının vəsaiti ilə
Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı
Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi
tərəfindən maliyyələşdirilir.

İcraçı: Aqro-Məsləhət Qeyri Hökumət Təşkilatı

Ünvan: Bakı, C. Cabbarlı, 40.
Tel/Faks: 4978188; 5967018.

Təcrübələr ən yaxşı müəllimdir

Ağız südü sonun düşməsinə sürətləndirir. Döl pərdələri son düşənə qədər doğum tamamlanmış sayılır. Əgər o, inək doğandan 6-10 saat sonra düşmürsə, bu doğum aktının ən geniş yayılmış xəstəliyi sonun ləngiməsidir.

Səbəblər müxtəlif ola bilər: keyfiyyətsiz yemlərlə yemləmə; yem payında vitaminlərin və mineral maddələrin çatışmaması; həmçinin inəyin bağlı şəraitdə, xüsusən qurutma dövründə gəzintisiz saxlanması. Belə patologiya qış-yaz dövründə kütləvi şəkildə olur.

Bir çox təsərrüfatlarda heyvanlar bağlı halda doğurlar ki, bu da onlara yeni doğulmuş balanı yalamağa imkan vermir. Bu hərəkət təbii hadisədir, həmçinin buzovların sorma hərəkətləri balalığın qısalmasına səbəb olur ki, bu isə öz növbəsində bala pərdələrinin ayrılmasını tezləşdirir.

Hazırda bu patologiya zamanı bir çox müxtəlif preparatlardan istifadə olunur. Əgər onlar kömək etmərsə, baytar həkimi operativ yolla sonun aralanmasına çalışır. Adətən, 5-7 gündən sonra kəskin, sonralar

çox vaxt xroniki gndometrit baş verir. Doğuşdan sonra heyvanın bərpa prosesi və onun mayalanma müddətləri ləngiyir. Qısırlığa gətirib çıxaran digər mürəkkəbləşmələr də inkişaf edə bilər. Ona görə də, yaxşı olar ki, sonun ləngiməsinin profilaktikası həyata keçirilsin. Bu, gələcəkdə inəyin uzun müddət müalicə edilməsindən yaxşıdır.

Üsullardan biri ağız südüdür. Bu üsul natogenetik terapiyanın çoxdan məlum olan və asan yerinə yetirilə bilən üsuludur. Ağız südünün tərkibində bir sıra vitaminlər, mineral maddələr və hormonlar, qamma-qlobulin vardır. Bu zəngin tərkib ağız südü, xüsusən doğumdan sonrakı ilk saatlarda, geniş təsir spektrinə malik bioloji fəal preparat xassələri verir. Onda hormonal və digər stimüləedici maddələrin olması sayəsində balalığın motor funksiyası və bütövlükdə tənasül sistemi fəallaşır.

Ağız südünü əldə etmək üçün yelini isti su ilə yuyur, dəsmalla qurular, ilk damcılarını sağır. İynənin porşenini çıxarır, ona 20 ml-ə qədər ağız südü

doldururlar. Sonra üstünə 2 ml 0,5%-li novakain məhlulu, 200 min ED penisillin doldurur, porşeni yerinə taxıb yaxşıca çalxalayır və dirsəkaxçası çökəyə dəri altına yeridirlər. İynənin yerini yüngülce masaj edirlər. Yaxşı olar ki, ağız südü bir-iki saatdan sonra yeridilsin. Əgər inək gecə doğubsa, onda doğumdan ən gec on saat sonra yeridilməlidir. Başqa dərman preparatlarından fərqli olaraq (məsələn, aksitotsin), o tədricən və uzun müddət balalığa təsir edir ki, bu bala pərdələrinin ayrılması mexanizmi üçün çox əhəmiyyətlidir.

Ana südü yeridildikdən sonra sonun ayrılması sutka ərzində (adətən il kiki-üç saat ərzində) baş verir. Səməre 99% hallarda qeyd olunur.

Lakin bu üsul ilkinə doğmuşlara çox vaxt kömək etmir. Görünür, bu «boğazlıq doğuş laktasiya» sisteminin qeyri-təkmilliyi ilə əlaqədardır.

İnəklərin ağız südü ilə profilaktikası çətin deyil, sağıcıları və doğumu qəbul edən digər ferma işçilərini buna öyrətmək olar və onda sonun operativ yolla